

Toespraak door Margreet de Vries
Directeur Stichting Lezen & Schrijven
Studiedag LVO - Een teken van taal
Utrecht, donderdag 16 juni 2005

*Niemand mag het weten.
Of ben ik het gewoon vergeten
dat ik moeite heb met schrijven en met lezen?
Niemand mag het weten.*

*Woorden roepen door elkaar:
'Pak mij dan als je kan'.
Ik roep: 'Blijf toch staan!
Wat heb ik jullie aangedaan?'*

Dit is een gedicht van iemand die op latere leeftijd opnieuw leerde lezen en schrijven: als dit geen teken van taal is.....

In Nederland is nog steeds een groot aantal mensen dat de taal onvoldoende beheerst, een groot aantal kan niet of onvoldoende lezen en schrijven. Beheersing van de basisvaardigheden lezen en schrijven is essentieel om jezelf te kunnen redden in onze maatschappij.

Ons land telt 1,5 miljoen functioneel analfabeten, of ook wel laaggeletterden genoemd. Mensen die wel hebben leren lezen en schrijven, maar hun vaardigheden zijn, nu niet meer of nooit geweest, toereikend om in het dagelijks leven of in hun werksituatie goed te kunnen functioneren: het gaat hier om

- 10% van de Nederlandse bevolking
- 10% van de 15-jarigen
- 20% van de jongeren in het MBO op niv.1&2
- 6% van de werkenden.
- 70.000 Amsterdammers
- 3000 mensen in Hoogezand-Sappemeer;
- 6000 mensen in Venlo;

En zo kan ik nog wel even doorgaan. En zo kunt ook u mij waarschijnlijk nog wel wat cijfers geven. Want hoe zit dit in uw gemeente? Wetende dat het in alle lagen van de bevolking, man - vrouw, werkend - niet werkend, jong - oud, allochtoon -autochtoon voorkomt.

Accepteren we dit? Houden we het bij deze lijstjes met cijfers, of gaan we als samenleving ons realiseren dat achter elk van deze cijfers, ook in uw gemeente, een

personen schuil gaan die door zijn of haar laaggeletterdheid zich onvoldoende kan ontplooiën, in het werk, in zijn of haar sociale omgeving, het gezin, als actief burger.

Het antwoord op deze vraag is een van de belangrijkste redenen geweest voor Prinses Laurentien om Stichting Lezen & Schrijven op te richten: nee, dat kunnen we niet langer accepteren.

Stichting Lezen & Schrijven

De Stichting is op 27 mei 2004 gelanceerd en heeft als doel om alfabetisering op een innovatieve en doelgerichte wijze breed maatschappelijk te verankeren. De Stichting wil on- en laaggeletterdheid helpen voorkomen en verminderen door concrete projecten te initiëren en publieke en private organisaties bijeen te brengen.

De werkwijze van de Stichting

Stichting Lezen & Schrijven heeft drie belangrijke taken:

- Door gerichte communicatieactiviteiten willen we het taboe doorbreken;
- Daarnaast benaderen we maatschappelijke groepen en instanties om hen te wijzen op het probleem en met hen praktische projecten op te zetten;
- We fungeren als marktplaats: We engageren bedrijven, overheden, vakbonden en andere maatschappelijke instellingen om samen met gespecialiseerde (onderwijs)organisaties tot oplossingen te komen.

De basisgedachte achter de marktplaats is dat laag- en ongeletterdheid een té complex probleem is om alleen op te lossen. Het probleem uit zich overal in de samenleving, dus de oplossing moeten we op minstens zoveel plekken zoeken: hoe kan een kind zich verder ontwikkelen als het niet kan lezen en schrijven, hoe vind je een baan zonder te liegen over je gebrekkige lees- en schrijfvaardigheden, hoe participeer je in onze democratie als je niet kunt stemmen, hoe kun je reizen als je niet kunt lezen waar je heen moet? Hoe kun je je redden op het steeds belangrijker wordende internet?

Het verhaal is duidelijk we moeten dit samen doen en pleiten daarom als Stichting Lezen & Schrijven voor een brede aanpak van het probleem: een ketenaanpak

Die keten begint bij leesbevordering bij jonge kinderen door al op jonge leeftijd veel voor te lezen – hier zijn ouders, consultatiebureaus en voor- en vroegschoolse educatie aan zet, leesvaardigheid van basisschoolleerlingen – hier is het basisonderwijs aan zet, taalbeheersing van de leerkrachten zelf – hier zijn de PABO's aan zet, tot aan het alfabetiseringsonderwijs onder autochtonen en allochtonen – de ROC's. Maar ook het

bedrijfsleven, de huisartsen en bijvoorbeeld de vakbonden moeten hun verantwoordelijkheid nemen. Gemeenten en rijksoverheid spelen door alle schakels heen een cruciale rol.

Wat doet Lezen & schrijven hieraan?

We starten concrete projecten en/of enthousiasmeren organisaties voor het opstarten ervan. We zijn daarbij met name op zoek naar projecten die een grote spin-off kunnen hebben.

We motiveren bijvoorbeeld bedrijven om te investeren in opleiding van laaggeletterde medewerkers zoals bijvoorbeeld bij afvalverwerkingsbedrijf Van Gansewinkel Groep.

We zijn projecten gestart op het gebied van toegankelijkheid.

Zo doen wij met CINOP bij het Centrum voor Werk en Inkomen een scan op haar locaties om te kijken hoe toegankelijk de locaties, de website en folders zijn voor laaggeletterden. En verder kijken we hoe we de medewerkers meer bewust kunnen maken en een rol kunnen geven in de toeleiding naar cursussen.

Ook jongeren zijn een belangrijke doelgroep. We hebben onlangs een pilot geïnitieerd onder de naam Taalkr8! Om jongeren plezier in het gebruiken van taal, lezen en schrijven te geven: met rapworkshops, Lagerhuisdebat, het maken van een krant, het schrijven van gedichten.

Maar er zijn ook projecten waarbij gemeenten en onderwijsorganisaties een belangrijke rol spelen.

In de gemeente Arnhem zijn wij gestart met het project Ketenregie. Op gemeentelijk niveau wordt bekeken welke partijen welke rol (moeten en kunnen) spelen bij de aanpak van laaggeletterdheid.

Aan de hand van deze case willen wij een handleiding maken met de ervaringen en de 'lessons learnt' voor andere gemeenten.

In Rotterdam ontwikkelt de CED- Groep alfabetiseringscursussen voor ouders van schoolgaande kinderen. Ouders gaan leren lezen en schrijven aan de hand van onderwerpen en thema's die voor de opvoeding en onderwijs van hun kinderen relevant zijn. Mede door betrokkenheid van Stichting Lezen & Schrijven bij dit project hebben we ook twee bedrijven (BP en Unilever) kunnen interesseren. Samen met ROC Zadkine College en de Dienst Stedelijk Onderwijs van de gemeente Rotterdam starten in

september de eerste lessen. De volgende spreker, Katinka de Croon, zal hier uitgebreider op ingaan.

Op 8 september Wereldalfabetiseringsdag organiseren wij in opdracht van het ministerie van OCW, samen met CINOP en de Provincie Zuid-Holland een symposium over regionale samenwerking op het gebied van alfabetisering. Wij hopen dat dit velen zal inspireren om ook de handschoen op te pakken.

Samen met ETV kijken we op dit moment of het enorm succesvolle Ierse programma Read Write Now een Nederlandse equivalent kan krijgen.

Want er is een handschoen die ook uw gemeente past

Is er hier iemand die kan aangeven of u ook actief bent op het gebied van alfabetisering of geletterdheid? Loopt er binnen uw gemeente al een campagne om uw inwoners te stimuleren cursussen te gaan volgen? Heeft een geletterde bevolking in uw gemeente voldoende prioriteit ?

En om de ketenaanpak nog maar eens aan te halen:

Praat in uw gemeente de ambtenaar primair onderwijs wel eens met de ambtenaar beroepsonderwijs? De afdeling Economie, met de afdeling Welzijn en cultuur? Hoe zijn de contacten met de dyslexie specialisten in het primair onderwijs en de docenten NT1 van het ROC, hoe is het met de uitwisseling tussen de docent Nederlands van het ROC en de NT1 docenten bij educatie?

Tot slot

De boodschap is duidelijk, alleen bij een brede aanpak kunnen we laaggeletterdheid écht aanpakken. Wij moeten de handen ineen slaan en ieder vanuit zijn eigen rol, verantwoordelijkheid en expertise. PAVEM, CED en Stichting Lezen & Schrijven. Pakt ook u de handschoen op?